

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ
Hevesy György Kárpát-medencei Kémiaverseny, 8. évfolyam, 2019. március 29.

1. feladat

1.		H	I	D	R	O	G	É	N		
2.	K	É	M	H	A	T	Á	S			
3.				F	L	U	O	R			
4.		K	É	N							
5.		O	X	I	D	Á	L	Ó	D	I	K
6.	R	E	D	U	K	Á	L	Ó	D	I	K
7.				M	O	L	E	K	U	L	A

7 × 1 pont

7 pont

1 pont

1 pont

9 pont

Az elem neve: hafnium

Az elem rendszáma: 72

vegyjele: Hf

Csak együtt:

2. feladat

1. 1   2. 2   3. 1   4. 1   5. X   6. 2   7. X   8. 2   9. X   10. 1

11. 2   12. X   +1. X

13 × 1 = **13 pont**

3. feladat

A)

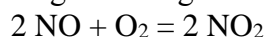
a) Klór (Cl₂) – sárgászöld (sárgás, zöldes),
 nitrogén-dioxid (NO₂) – vörösbarna (barna)

2 × 1

2 × 1

4 pont

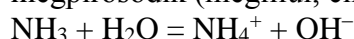
b) Nitrogén-monoxid (NO),
 megbarnul a gáz:

3 pont

c) Ammónia (NH₃),

megpirosodik (meglílul, ciklámenszínű, magenta stb. lesz):

3 pont

d) i) H₂   ii) HCl   iii) SO₂

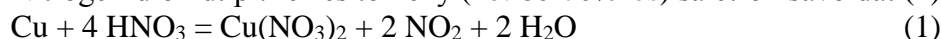
3 pont

B) Szabad válasz, néhány példa:

Nitrogén-monoxid: pl. réz és hígabb (kb. 30%-os) salétromsavoldat (1)

Nitrogén-dioxid: pl. réz és tömény (kb. 60-70%-os) salétromsavoldat (1)

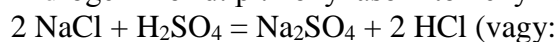

Ammónia: pl. ammónium-klorid és tömény NaOH (vagy

ammónium-klorid és NaOH keveréke + víz) (1)

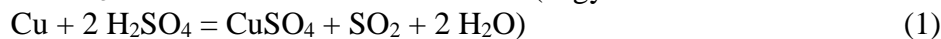

Hidrogén-klorid: pl. konyhasó + tömény kénsavoldat (1)

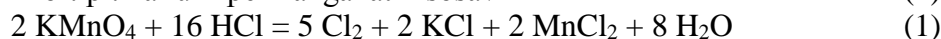

Kén-dioxid: pl. nátrium-szulfit + sósav (vagy

réz és tömény kénsavoldat) (1)

Klór: pl. kálium-permanganát + sósav (1)

Hidrogén: pl. cink és sósav (1)

Ezek közül bármelyik hét: 7 pont

(Egy anyag esetén csak egy előállítási módra adható pont, vagyis egy anyag előállításért

maximum 2 pont kapható akkor is, ha a versenyző többféle előállítási módszert ad meg.)

20 pont

4. feladat

A)

a) S^{2-} , K^+ , Ca^{2+} 3 pont

(Minden hibás ion –1 pont, de az összpontszám nem kevesebb 0-nál)

b) SO_4^{2-} 50 db 2×1 2 pont

c) Al^{3+} , Mg^{2+} , Na^+ , O^{2-} , NH_4^+ 10 db $6 \times \frac{1}{2}$ 3 pont

(Minden hibás ion –0,5 pont, de az összpontszám nem kevesebb 0-nál)

d) CO_3^{2-} 1 pont

e) $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$, $\text{Mg}(\text{NO}_3)_2$, $\text{Fe}(\text{NO}_3)_2$, CaBr_2 , MgBr_2 , FeBr_2 $6 \times \frac{1}{2}$ 3 pont

(Minden hibás képlet –0,5 pont, de az összpontszám nem kevesebb 0-nál)

f) Al_2S_3 , $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$, $\text{Al}_2(\text{CO}_3)_3$, Al_2O_3 $4 \times \frac{1}{2}$ 2 pont

(Minden hibás képlet –0,5 pont, de az összpontszám nem kevesebb 0-nál)

B)

a) CaCO_3 vagy $\text{CaCO}_3 \cdot \text{MgCO}_3$ 1 pont

b) CaO 1 pont

c) Na_2SO_4 vagy MgSO_4 1 pont

d) Na_2CO_3 1 pont

e) CaSO_4 ($\text{CaSO}_4 \cdot \frac{1}{2} \text{H}_2\text{O}$, $\text{CaSO}_4 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$) 1 pont

f) NH_4NO_3 1 pont

(A B) részben 1 pont helyett $\frac{1}{2}$ pont adható, ha:

- helyesen kiválasztott ionokat, de rossz arányban tartalmaz a képlet
- az anyag nevét írja, amiből következtethetünk a benne lévő ionokra (pl. kalcium-karbonát $\frac{1}{2}$ pont, mészkő 0 pont)

20 pont

5. feladat

a) A tömény oldat tömege: $50,0 \text{ cm}^3 \cdot 1,84 \text{ g/cm}^3 = 92,0 \text{ g}$ (1)

Benne a kénsav: $92,0 \text{ g} \cdot 0,98 = 90,16 \text{ g}$ (1)

A hígított oldatban is ennyi kénsav van, így annak tömege:

$90,16 \text{ g} : 0,5 = 180,32 \text{ g}$. (1)

Az **50,0%-os oldat térfogata**: $180,32 \text{ g} : 1,395 \text{ g/cm}^3 = \mathbf{129,3 \text{ cm}^3}$. (1) 4 pont

A hozzáadott víz: $180,32 \text{ g} - 92,0 \text{ g} = 88,32 \text{ g}$, (1)

vagyis kb. **88,3 cm³ desztillált vízzel** elegyítettük. (1) 2 pont

(Elvileg hibás a $129,3 \text{ cm}^3 - 50,0 \text{ cm}^3 = 79,3 \text{ cm}^3$)

b) $50,0 \text{ cm}^3$ 50,0%-os oldat: $50,0 \text{ cm}^3 \cdot 1,395 \text{ g/cm}^3 = 69,75 \text{ g}$ (1)

A keverési egyenletet alkalmazva (x gramm 98%-os oldatra):

$69,75 \cdot 50\% + x \cdot 98\% = (69,75+x) \cdot 80\%$ (1)

$x = 116,25$ (1)

$116,25 \text{ g} : 1,84 \text{ g/cm}^3 = \mathbf{63,2 \text{ cm}^3}$ tömény kénsavoldattal kell elegyíteni. (1) 4 pont

(Minden, más úton levezetett, helyes megoldás maximális pontszámot ér.)

10 pont

6. feladat

- a) A bárium-karbonát anyagmennyisége: $n = 39,46 \text{ g} : 197,3 \text{ g/mol} = 0,200 \text{ mol}$ (1)
 $\text{BaCO}_3 + 2 \text{HNO}_3 = \text{Ba(NO}_3)_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$ (1)
 Az egyenlet szerint a karbonát 0,400 mol salétromsavval reagál. (1)
 A szükséges savoldat: $V = 0,400 \text{ mol} : 4,00 \text{ mol/dm}^3 = 0,100 \text{ dm}^3$ (1)
100 cm³ 4,00 mol/dm³-es savoldatra van szükség. (1) 5 pont
- b) Az egyenlet szerint 0,200 mol bárium-nitrát keletkezik, ami: (1) 1 pont
 $0,200 \text{ mol} \cdot 261,3 \text{ g/mol} = 52,26 \text{ g}$. (1)
 A víztartalom meghatározása:
 A savoldat tömege: $100 \text{ cm}^3 \cdot 1,128 \text{ g/cm}^3 = 112,8 \text{ g}$. (1)
 A salétromsav: $0,400 \text{ mol} \cdot 63 \text{ g/mol} = 25,2 \text{ g}$ (1)
 $112,8 \text{ g} - 25,2 \text{ g} = 87,6 \text{ g}$ víz volt az oldatban (1)
 de még keletkezik 0,2 mol, azaz $0,2 \cdot 18 \text{ g} = 3,6 \text{ g}$, vagyis a végső oldatban:
 $87,6 \text{ g} + 3,6 \text{ g} = 91,2 \text{ g}$ víz van. (1) 4 pont
 (Az utóbbi 4 pont a tömegmegmaradás alapján is meghatározható:
 alkalmazott oldat: 112,8 g
 felhasznált karbonát: 39,46 g
 eltávozott CO₂: -8,8 g (0,2 mol CO₂)
 az oldott anyag: -52,26 g
 91,2 g)
 Mivel már 91,2 g vízre is több só jut, mint amennyi a 100 g vízre vonatkoztatott oldhatóság, ezért **lesz szilárd anyag** az oldatban. (1) 1 pont
 Az oldhatóság alapján 91,2 g víz: $0,912 \cdot 17,1 \text{ g} = 15,60 \text{ g}$ bárium-nitrátot old. (1)
 $52,26 \text{ g} - 15,60 \text{ g} = 36,66 \text{ g}$,
 vagyis **36,7 g bárium-nitrát kristály** lesz már 50 °C-on is az oldatban. (1) 2 pont
 (Minden, más úton levezetett, helyes megoldás maximális pontszámot ér.) **13 pont**

7. feladat

- B** vegyület képlete: XO_2 . (1) 1 pont
 Ennek redukciója: $\text{XO}_2 + 2 \text{H}_2 = \text{X} + 2 \text{H}_2\text{O}$, azaz 1 mol-hoz 2 mol H₂ szükséges. (1)
 Ha ugyanakkora tömegű fémeket kaptunk a két kísérletben,
 akkor ugyanannyi mol **A** és **B** vegyület volt. (1)
 Ha **A** vegyülethez kétszer ennyi hidrogén kell, akkor az 4 mol, vagyis a képlet: XO_4 . (1) 3 pont
 A két fém-oxid ($\text{XO}_4 - \text{XO}_2$) tömegkülönbsége: $12,71 \text{ g} - 11,11 \text{ g} = 1,6 \text{ g}$,
 ami az oxigéntartalom különbsége. (1)
 Mivel XO_2 -höz feleannyi hidrogén szükséges, mint XO_4 -hez,
 ezért ugyanakkora XO_2 és **X** tömegkülönbsége: 1,6 g. (2)
 A keletkező elemi fém tömege tehát: $11,11 \text{ g} - 1,6 \text{ g} = \mathbf{9,51 \text{ g}}$. (1) 4 pont
 $1,6 \text{ g} : 16 \text{ g/mol} = 0,1 \text{ mol O (O}^{2-})$, (1)
 ezért az XO_2 -ben a fém anyagmennyisége: 0,05 mol. (1)
 A fém moláris tömege: $M = 9,51 \text{ g} : 0,05 \text{ mol} = 190,2 \text{ g/mol}$. (1)
 Ez a fém az **Os (ozmium)**. (1) 4 pont
B vegyület 1,6 g oxigént tartalmazott, azaz 0,1 mol-t, ehhez 0,1 mol H₂ szükséges. (1)
A vegyület 3,2 g oxigént tartalmazott, azaz 0,2 mol-t, ehhez 0,2 mol H₂ szükséges. (1)
 Összesen **0,3 mol H₂**-t használtunk fel a fém-oxidok redukciójához. (1) 3 pont
 (Minden, más úton levezetett, helyes megoldás maximális pontszámot ér.) **15 pont**

Felterjeszthetők a legalább 75 pontot elért dolgozatok, VAGY a 10 legjobb – bármilyen pontszámú – dolgozat.

A feladatsor elkészítésében és lektorálásában Sebő Péter, Villányi Attila, Vörös Tamás és Zagyi Péter vett részt. A következő és a jövő évi fordulókhoz szívesen fogadjuk a kollégák új, ötletes feladatait az mtt.titkarsag@mtt.t-online.hu email címre.